

Skřípot štěrku

Vyrůstala jsem
mezi mormony

Ruth Warinerová

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Wariner, Ruth

[Sound of gravel. Česky]

Skřípot štěrku : vyrůstala jsem mezi mormony / Ruth Warinerová ;
z anglického originálu *The sound of gravel ...* přeložil Václav Petr. -
Vydání 1. - Praha : Stanislav Juhaňák - Triton, 2017. - (13. komnata
duše ; svazek č. 15)

ISBN 978-80-7553-284-8 (pdf)

821.111(73)-055.2 * 279.16-726.6-055.2 * 929 * 279.16 * 279.16-7 *
2-832-184.25 * 173.2 * (725.1)

- Wariner, Ruth

- Church of the Firstborn of the Fulness of Times

- americké spisovatelky - 20. století

- americké spisovatelky - dětství

- mormonky - Mexiko - 20. století

- mormonismus - Mexiko - 20. století

- mormonské církve - Mexiko - 20. století

- fundamentalismus - Mexiko - 20. století

- polygamie - náboženské aspekty - 20. století

- autobiografie a vzpomínky

271/279 - Křesťanské církve, sekty, denominace [5]

929 - Biografie [8]

Ruth Warinerová

SKŘÍPOT ŠTĚRKU
Vyrůstala jsem mezi mormony

Skřípot Vyrůstala jsem mezi mormony

štěrků

Ruth Warinerová

přeložil Václav Petr

Ruth Warinerová
SKŘÍPOT ŠTĚRKU
Vyrůstala jsem mezi mormony

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

THE SOUND OF GRAVEL
Text Copyright © 2015 by Ruth Wariner
Published by arrangement with Flatiron Books. All rights reserved.
Translation © Václav Petr, 2017
Cover © Renata Brtnická, 2017

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7553-284-8 (pdf)

Věnováno Kathy a jejím dětem

OBSAH

Prolog / 11

Část první: Země zaslíbená / 13

Část druhá: Babylon / 85

Část třetí: Osamocená / 151

Část čtvrtá: Vysvobození / 215

Epilog / 316

Poděkování / 323

PROLOG

Pokoj je plný lidí, soustředění mimořádné. Jsem obklopena vířícím hloučkem žen v čokoládových šatech. Zapínají mi knoflíčky potažené saténem, do vlasů mi vkládají slavnostní slonovinovou květinu. Když hemžení ustává, hledím na sebe do zrcadla a manipuluji závojem tak, aby splýval z hlavy rovnoměrně na obě strany. V odrazu sleduji sestry, jak posedávají na okraji postele za mými zády.

„Připravené?“ ptám se.

„Připravené,“ pohlédnou na mne s pýchou a upravují si záhyby šatů u kolen.

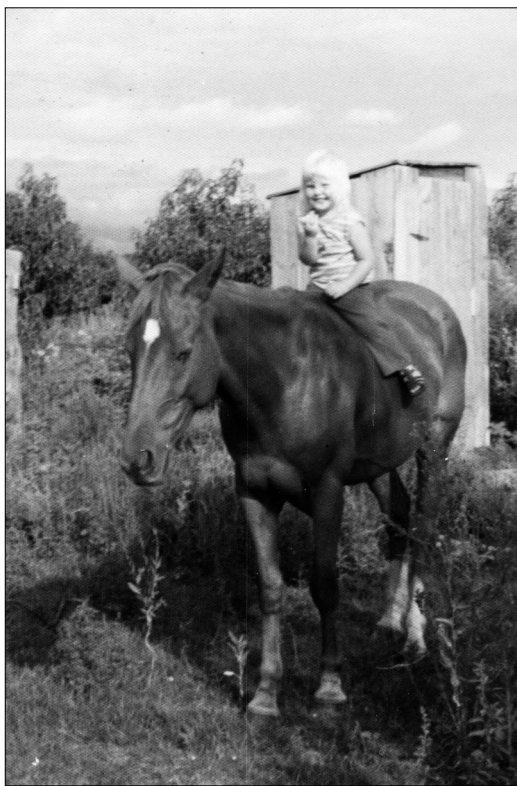
Možná připravené jsou, pomyslím si, ale sama sebou si tak jistá nejsem. Celé mládí jsem snila o této chvíli. Představovala jsem si hezkého prince, který si mě posadí na bílého koně a zamíří se mnou do paprsků zapadajícího slunce. Teď se mi sny plní. Stojím tu jako královna v krajkových šatech a lesknoucích se stříbřitě-smetanových polobotkách a hned za oknem oblékárny roste dřín, obsypaný jak se sluší a patří růžovými kvítky, a v jeho větvích cvrlikají ptáci. Za jejich zpěvu provádím poslední kontrolu.

Prožívám svatební den, o jakém sní každá nevěsta. Mířím ke dveřím do sousední místnosti, kde na mě již netrpělivě čeká celá moje početná a halasná rodina.

Cítím, jak mi srdce v hrudi tlučte jako o závod a krev pulzuje ve spáncích. Tvář se mi samým vzrušením zalévá ruměncem. To jsou určitě nervy, říkám si v duchu. Ale uvědomuji si, že je v tom něco víc. Až otevřu a projdu chodbou, vím, co spatřím.

ČÁST PRVNÍ

Země zaslíbená

KAPITOLA PRVNÍ

Jsem matčino čtvrté a otcovo devětatřicáté dítě. Vyrůstala jsem v Colonia LeBaron, městečku na mexickém venkově, vzdáleném 320 kilometrů jižně od texaského El Paso. Kolonii, jak se tu říká, založil otec mého otce Alma Dayer LeBaron poté, co mu Bůh seslal vizi. Můj dědeček se viděl, jak kráčí pouští a slyší hlas. Hlas mu prorokoval, že toto místo bude jednoho dne oplývat stromy obtěžkanými ovocem, úžasnými školami, krásnými kostely, prosperujícími farmami a šťastnými, zbožnými lidmi. Dědeček byl vychován ve fundamentalistické mormonské rodině. Vždycky pevně věřil polygamickému učení Josefa Smithe. Vize jej přesvědčila, že se musí vypravit do Mexika a založit tam komunitu, která se stane majákem naděje a vzorovou ukázkou toho, jaké plody přináší život spravedlivých.

Můj dědeček a babička LeBaronovi položili základy kolonie v roce 1944. Záhy se k nim připojily další polygamní rodiny. Netrvalo dlouho a jejich příslušníci zbavili suchou mexickou půdu naditců *mezquite*¹, osázeli ji ovocnými sady, ořechovci pekanovými a zahrádkami a také začali chovat dobytek. Městečko se rozrůstalo a vzkvétalo. Můj dědeček odvážně předpovídal zástupy poutníků, jež sem jednoho dne potáhnou z celého světa s vědomím, že zdejší dílo je mimořádně důležité pro uskutečnění Božího království na zemi.

¹ Anglicky se těmto stromům říká *mesquite*, španělsky *mezquite*, a jsou zde považovány za agresivní, plevelné invazní dřeviny. Paradoxně byly tyto dřeviny dovezeny z Indie do jižních oblastí Severní Ameriky s velmi dobrým úmyslem – stromy měly bránit vzniku požárů a jejich mimořádně výživné luskovité plody měly zajistit potravu pro lidi i dobytek. (pozn. překlad.)

Než jsem se narodila, dědeček zemřel, ale dětství jsem strávila v komunitě, kterou nám odkázal. Na hliněných silnicích, jež protínaly naši malou farmářskou obec, jsem se pokoušela o první krůčky. Mezi prsty na nohou mi ulpíval prach a jemná chodidla zraňovaly drobné kaménky. Stromy vysázené dědečkem mi poskytovaly chladivý stín a bezprostřední ochranu pihovaté pokožky před nemilosrdným pouštním sluncem. Se sourozenci jsem skotačila v broskvoňovém sadu, pila čerstvé mléko nadojené kravami z naší mléčné farmy a jedla zeleninu ze zahrádek, jež můj dědeček spatřil již v oné Bohem seslané vizi. Všichni členové naší rodiny i já sama jsme se vždycky co nejpoctivěji snažili být šťastnými, zbožnými lidmi, jimž Bůh zaručil, že osídlí kolonii.

„Rútičko,“ zaječela na mě máma z chodby, „rychle vstávej. Přijdem' pozdě do kostela.“ Protřela jsem si oči a vysoukala se z postýlky, kterou jsem sdílela se sestrou Audrey. Navzdory tomu, že byla o pět let starší než já, nosila látkové pleny, jež během noci často propouštěly. Vzala jsem osušku, utřela si vlhké nohy a spěšně se oblékla. „Není už čas vypravit Audrey a tvoje bratry,“ lamentovala máma. „Matouš zůstane tady, dohlídne na děcka a ty půjdeš do kostela se mnou.“

Požívat v pěti letech a se čtyřmi sourozenci výsadu výlučné máminy pozornosti byla rarita. Vklouzla jsem do růžových bavlněných šatů a pokusila jsem se prsty si prohrábnout spletené vlasy. Máma položila bratříčka Árona do dětské ohrádky, zavolala staršího bratra Matouše a požádala jej, aby se o všechno postaral. Pak mě popadla za ruku a táhla mě za sebou. Cupitala jsem, abych jí stačila. Na každý mámin dlouhý krok jsem musela udělat tři, ale byla jsem šťastná, že jsem byla vybrána, abych ji doprovázela. Chladné ranní povětří se sytilo vůní čerstvě zavlažených vojtěškových polí, dojníc za naším domem a mexického pelyňku.

V LeBaron se dalo kamkoli dojít pěšky. Každá neoznačená bezejmenná silnice vedla ke kostelu uprostřed kolonie. Zatímco jsme s mámou šlapaly směrem k prosté jednopatrové budově

z nepálených cihel, mýjely nás nákladní pick-upy a vířily za sebou oblaka prachu. Když jsme se přiblížily, zaslechly jsme, jak se z černých dřevěných vrat kostela linou tóny pianina a hlasy zpěváků. „Nestihly jsme to, Rútičko,“ hlesla máma a shlédla na mě přes plastové obroučky brýlí. Byla jsem zvyklá spěchat po jejím boku. Vždycky jsme všude chodily pozdě.

S mámou jsme chvatně proběhly kolem dvou osedlaných koní uvázaných ke křivým dřevěným kůlům, jež podpíraly ohradu z ostnatého drátu, obklopující hřbitov u kostela. Když jsme vstoupily do budovy, hlasitost zpěvu zesílila. Máma začala ve velké místnosti s bílými stěnami pátrat po volných místech. Černé dřevěné lavice obsadili členové kongregace – ženy v nedělních šatech, nylonových punčochách a střevících na podpatcích, muži ve vysokých kovbojských botách a košilích westernového stylu, zastrčených pod koženými opasky s velkými stříbrnými přezkami do těsných džín.

Protáhly jsme se na volná místa. Máma vyndala z dřevěné kapsy na opěradle lavice před námi kancionál, zaklonila hlavu a nenápadně nakoukla komusi přes rameno, aby ve zpěvníku našla správnou stránku. Hrozně ráda jsem v kostele seděla po mámině boku. Hypnotizovaly mě její oční řasy, jež byly za normálních okolností tak plavé, že jsem je nedokázala rozeznat. V neděli však máma používala světle hnědou řasenku značky Maybelline a perlově růžovou rtěnku.

Když pianista odehrál tři chvalozpěvy, vytratil se do kostelní lavice. Do popředí vystoupil muž, jenž se jal odříkávat modlitbu, kterou jiný muž tlumočil mexickým farníkům na opačné straně budovy španělsky.

„Dávej pozor, aby si nikdo nevšiml tvých kalhotek, sestřičko,“ pošeptala mi máma. Když starší vyzval kohosi k podání svědectví, přetáhla mi nenápadně lem šatů přes kolena.

Líza, sestra mého nevlastního otce Lanea, vykročila zvolna s hlavou vysoko vztyčenou. Dřevěné podpatky jejích řemínkových sandálů hlasitě klapaly po podlaze. Zastavila se, zpřímila se

postavila a sebevědomě začala popisovat vděčnost, s níž přijímá veškerá požehnání, jimiž ji obdařil náš nebeský Otec. Hrdě hovořila o své oddanosti naší věci. Navzdory tomu, prohlásila, že pro ni bylo těžké sdílet manžela se sestrami-manželkami. Navzdory tomu, že někdy žártila, v srdci dobře věděla, že polygamním životem naplňuje Boží vůli. Líza zdůraznila, že roli matky plní s láskou a o všechny krásné duše, jež jí Pán seslal, pečuje s vděčností. Pak Mu poděkovala, že jí dal za otce jejích dětí dobrého a spravedlivého muže. „Ostatně,“ vysvětlovala, „je lepší mít deset procent jednoho dobrého muže než sto procent špatného muže.“ Ženy v LeBaron to říkaly vždycky a moje máma na to pokaždé souhlasně přikyvovala.

Během Lízina proslovu jsem civěla na tři velké černobílé fotografie visící za červeně čalouněnou kazatelnou. Na prostřední a největší z nich byl zachycen muž s okrouhlým lesknoucím se čelem a hranatou čelistí. Tmavé vlasy měl rovně sčesané dozadu a pár tenkých pramínků ulíznutých přes tvořící se pleš. Na sobě měl vyžehlenou bílou košili zapnutou až ke krku, tmavou vázanku a s ní sladěné sako. Plné rty měl sevřené, neusmíval se, ale měl laskavé a šťastné oči, z nichž vyzařovala sebedůvěra a autorita.

Byl to můj otec, prorok našeho církevního sboru. Zemřel, když mi byly tři měsíce, a bez ohledu na to, jak často jsem mámu prosila, aby mi o něm vyprávěla, cítila jsem, že mi zůstane utajena spousta věcí, jež se o tátovi nikdy nedozvím. Jestlipak rád hrál stolní hry a miloval pěší toulky po mexických kopcích jako já? Také mu chutnala čokoláda a zmrzlina a dával přednost, stejně jako já, klasické vanilkové? Všichni vždycky říkali, že můj táta byl nejhlavnější a Bohu nejoddanější muž, jakého kdy poznali. Přála jsem si vědět, jak se žilo v jeho době.

Po skončení bohoslužby jsme se s mámou pomalu vracely na farmu, užívaly si teplého sluníčka, jež se nám opíralo do ramen, a cestou jsme se zastavovaly a zdravily s přáteli a sousedy. Jen velmi málo domů v LeBaron mělo zavedený telefon, a tak nám i ostatním lidem poskytovaly nedělní výpravy do kostela

příležitost k popovídání. Máma se zdržela na kus řeči s Lízou, která nebyla jen sestrou mého nevlastního otce, ale i jednou z žen mého vlastního táty. Byla mnohem starší než máma, ale udržovaly velmi přátelské styky.

„Moc se mi líbilo tvoje ranní svědectví,“ pochválila máma Lízu. „Bylo pro mě inspirující.“

„Děkuji ti, Kathy. Co kdybys příští sobotu přivedla děti, můžem' povečeřet v mém domě,“ navrhla Líza s úsměvem a kolem očí se jí udělaly vrásky.

„To zní skvěle,“ souhlasila máma. „Přinesu moučnick.“

Když si s Lízou řekla sbohem, prohlásila máma: „Měly bysme se raději vrátit k Audrey a tvým bratrům.“ Vzala mě rázně za ruku a vedla mě domů. Procházely jsme kolem domů z nepálených cihel, s prostornými dvorky a zahrádkami obehnanými ohradami z ostnatého drátu. Na ulicích se rozhostilo ticho.

Čím více jsme se vzdalovaly od centra, tím menší byla hustota osídlení. Nakonec jsme minuly farmu sousedů a došly k vysokým hliněným břehům vodní nádrže, sto padesát metrů dlouhé a patnáct metrů široké. Nádrž napájela zavlažovací příkopy naší farmy i všech sousedních. Obvod vodní plochy lemovaly mladé vrby. Od břehů k nám obvykle doléhalo kvákání žabí populace. Rezervoár byl původně vybudován jako vodní zdroj pro celou komunitu, ale sloužil kolonii i jako plavecký bazén. Přicházeli sem dospělí a děti ze širokého okolí, aby si v otevřené nádrži zadováželi a zaplavali. Skákali do ní z obřího potrubí, jež přivádělo čerstvou vodu čerpanou z hluboké studny.

Náš dům stál na protějším břehu, na konci dlouhé štěrkové příjezdové cesty. Pozemek mého nevlastního otce obklopovala ohrada z ostnatého drátu. Na rozdíl od domů blíže městskému centru jsme neměli ani květinové záhony, ani trávníky. Máma nikdy nedokázala nic vypěstovat. Až na mikrobuse značky Volkswagen, obvykle nepojízdný a zaparkovaný na postranním dvorku vedle dveří do kuchyně, stál dům v suché mexické pustině jako osamělý voják v poli.

Podél průčelí nemovitosti vedl zavlažovací příkop s trvale tekoucí vodou. Můj nevlastní otec ho vyhloubil na počátku příjezdové cesty dostatečně široký a mělký, aby projíždějícím automobilům nenatekla voda do motoru. Pokud jste se ovšem chtěli dostat do domu a nesesedli zrovna v autě, museli jste příkop přeskočit v místě, kde byl nejužší.

Máma mě vzala za ruku a skočily jsme. Přistály jsme na druhé straně. Při dopadu jsme uvolnily hroudy vlhké hlíny, jež se šplíchnutím zmizely v klokotajícím proudu.

Jakmile jsme vpadly do domu, máma se neprodleně věnovala kojení bratříčka Árona. Já jsem vyndala své oblíbené disneyovské omalovánky a polovypsané křídý a uvelebila jsem se na podlaze obýváku. Matouš a Lukáš si šli ven hrát, zatímco starší sestra Audrey se usadila na pohovce, popotahovala za bavlenná vlákna své košile a civěla do dále. Odkudsi z hlubin hrdla se jí dralo tiché sténání.

„Uklidni se, sestřičko,“ poplácala ji máma jemně po rameni, když se vracela přes obývací. „Růtičko, pojď mi pomoci s těmi fazolemi.“ Vyskočila jsem na nohy a uháněla za ní. Máma vytáhla z kouta naší čtvercové kuchyňky velký jutový pytel fazolí pinto. „Je důležité, aby ses naučila vařit. Musíš vědět co a jak, až budeš vdaná a budeš se muset starat o vlastní děti.“ Odsypala hromádku strakatých hnědých fazolí na kuchyňský stůl. „Když jsem se vdala za tvého tátu, nevěděla jsem, jak připravit fazole ani cokoli jiného, protože mi to moje máma nikdy neukázala.“ Vylezla jsem na židli a začala jsem napodobovat máminy pohyby. Opatrně jsem nabrala hrstičku fazolí pinto a rozprostřela ji po stole před sebou.

„Kolik let ti bylo, když ses vdávala za tatínka?“ Chlapci mě příliš nezajímali, ale věděla jsem, že se jednoho dne vdám. Oslavy představovaly důležitou součást života v LeBaron. Patřilo k nim tradiční rodeo, ale i jezdecké soutěže, společné táboření, předsvatební oslavy *bridal showers*, na nichž dostávaly dárky budoucí nevěsty, oslavy blížícího se narození dítěte *baby showers*, na kterých byly obdarovávány budoucí maminky, narozeninové večírky

či kurzy *square dance*, pořádané v pátek večer v kostele. Svatby ovšem byly nejdůležitější.

„Bylo mi sedmnáct,“ odpověděla máma, prohlížela hromádku fazolí zpoza tlustých skel a odháněla mouchy, jež se usadily v kuchyni. Se sourozenci jsem moc ráda poslouchala příběh o tom, jak tatínek na jednom ze svých misijních výletů do Utahu vyšplhal na vrcholek hory. Byl tam navštíven několika vzkříšenými proroky, mimo jiné i Ježíšem, Mojžíšem a Josefem Smithem. Sdělili mu, že byl vybrán, aby vedl kongregaci Colonia LeBaron jako její sijón. Zasluhou tohoto navštívení se zrodila tatínkova církev Prvorozeného plnosti časů.²

Můj otec věřil, že polygamie je jedním z nejposvátnějších a nejdůležitějších principů, jež Bůh kdy svému lidu předal. Táta kázal, že chce-li muž dosáhnout nebeského království – nejvyšší úrovně nebes –, musí mít alespoň dvě manželky. Pokud se muž tímto principem řídil, stal se sám božstvem, z čehož vyplývalo, že zdědí svou vlastní zemi, takovou, jako je naše země. Ženy, jež se vdaly za polygamisty, milovaly své sestry-manželky a měly co nejvíce dětí, aby se samy staly bohyněmi a mohly sloužit manželům i na nebesích. Spása byla chápána jako osvobození sebe sama a ostatních od mravní zkaženosti Babylonu. Táta měl vizi, v níž mu Bůh předpověděl zkázu Spojených států amerických. Můj táta je považoval za moderní Babylon. Z toho důvodu konal značnou část své misijní činnosti v Babylonu všech Babylonů – v Las Vegas. Tam se také setkal s mojí mámou.

„Když jsme bydleli v Las Vegas, tvůj táta se zeptal dědy, zda by se o mě mohl ucházet.“

„Ucházet? Co to znamená?“

„To znamená dvořit se, poznat mě, abychom se mohli vzít,“ vysvětlovala máma a odsypala na stolní desku více fazolí. Znělo to,

² Církev Prvorozeného plnosti časů (*Church of the Firstborn of the Fulness of Times*), známá též jako „komunita LeBaron“, je podrobně popsána na anglické Wikipedii. (pozn. překlad.)

jako když v dámě rozsypete po šachovnici plastové kameny. „Bylo mi čtrnáct, když jsem poprvé slyšela o tvém tátovi. Žili jsme v Utahu a tvůj táta tam byl se svým bratrem Ervilem na misijní cestě. Jednoho dne zastrčili dědečkovi za stěrače letáček. Děda si letáčku všiml, odstranil ho z předního skla a vzal ho domů.“ Máma se odmlčela a nabrala z pytle ještě hrst fazolí, rozprostřela je po stolní desce, ale než je shrnula do hrnce, který měla na klíně, odstranila z nich kaménky a uschlá stébła trav.

„Ten kousek papíru mi změnil život. Když si děda letáček přečetl, začal pátrat po odpovědích na církevní otázky: jaké je původní učení Josefa Smithe a proč již polygamie netvoří součást mormonského způsobu života. Záhy poté, co se o tyto věci začal děda zajímat, byl z církve exkomunikován. Tehdy jsme se odstěhovali do LeBaron. Když biskup přiměl dědu odejít z církve, děda to považoval za Boží znamení a potvrzení toho, že měl pravdu – že LDS církev odbočila z pravé cesty. Koupil v LeBaron nemovitost a vzal nás s sebou.“³

„Šlas’ do LeBaron ráda?“ zeptala jsem se a pokoušela jsem se představit si, jak máma asi žila, než se usadila v kolonii.

„Vlastně to byl pro mě docela šok, sestřičko. Přátelé z Utahu mi opravdu chyběli. Vždycky jsem byla plachá. Stěhování jinam jsem těžce nesla.“ Se zasmušilým výrazem hleděla na hromádku fazolí. „Moc dlouho jsme tu ale nepobyli. Pro dědu bylo příliš obtížné nás v Mexiku uživit. To je ostatně obtížné pro mnoho zdejších i dnes. Babička a děda se s námi nakonec odstěhovali do Vegas. Spousta stoupenců tvého táty se ve Vegas uchytila ve stavebnictví nebo jako malíři pokojů či lakýrníci. Babička a dědeček si tam koupili restaurant ve stylu jídelního vozu a nazvali ho

³ „Církví“ nebo také „LDS církví“ (*Latter-Day Saints*) je zde míněna církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů (anglicky *The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints*), největší z mormonských církví, jež vzešly z původní komunity založené Josefem Smithem roku 1830 ve Spojených státech amerických. (pozn. překlad.)

Supersonic Drive-In. Dědala jsem tam servírku – číšnici na kolečkových bruslích.“

„A tam jsi potkala mého tátu?“

„O jeho existenci jsem věděla ještě před naším setkáním v restaurantu. Děda chodil do jeho sboru už asi čtyři roky. Ve snu se mi zdálo, že se vdám za tvého tátu a tvému dědečkovi jsem o tom vyprávěla, takže když se tvůj táta zeptal, zda by se o mě mohl ucházet, děda mu řekl, že ano. Svatba se konala jen o pár měsíců později. Po krátkém obřadu v jednom z obýváků právě tady v LeBaron jsem se stala pátou manželkou tvého táty.“

Mezi holými stěnami naší tmavé kuchyně, na hony vzdálené světlům Las Vegas, jsem sledovala, jak mámina mírně pihovatá paže smetá další očištěnou hromádku fazolí z okraje stolu do hrnce a uvažovala jsem, jak odlišný dnes vede život. Máma měla pět dětí – kromě mě starší sestru Audrey, starší bratry Matouše a Lukáše a malého Árona. Zdálo se mi, že je trvale ustaraná a vyčerpaná. Bavilo mě proto představovat si, jak bruslí v restauraci a servíruje tátovi hamburgery.

„Ale mami, to se ti v Las Vegas nelíbilo? Proč jsi odtamtud odešla?“

Kuchyňkou se rozlehlo klapání tvrdých fazolí sypajících se na kovovou pánvičku. „Ale to víš, že se mi ve Vegas hodně věcí líbilo, Rútičko. Těšilo mě, že mám spoustu přátel. Měla jsem taky ráda hudbu a tanec, ale zároveň jsem cítila, že to nestačí. Proto jsem se tehdy začala zajímat o tvého tátu. Bylo mi teprve sedmnáct, ale tvůj táta ve mně vzbudil zájem o život v souladu se záměry našeho nebeského Otce. Chtěla jsem se stát součástí jeho velké rodiny a pomáhat mu s prací ve sboru.“

Máma na okamžik přestala čistit fazole a opřela si záda. Její husté hnědé vlasy spočinuly na opěradle židle. Vždycky si vlasy stříhala sama a vždycky jen těsně nad ramena, ve stylu péřového vrstveného účesu. Usmála se, když k nám kuchyňským oknem pronikl jemný závan čerstvě nadojeného kravského mléka a smísil se s vůní vzdálených vojteškových polí a sýrových žmolků, jež

jsme uchovávali v hrnku na sporáku. S výjimkou deštivých dnů, kdy jsme cítili jen vlhkou hlínu z nepálených cihel a štukovou omítku, kterou byl nahozen celý náš pětipokojový domek, kuchyňka vždycky voněla jako malé myšky, jež pobíhaly po stěnách, a také jako krávy na pastvině a mexický pelyněk v horách.

„Abys věděla, Rútičko, tvůj táta byl nejpokornější muž, s jakým jsem se kdy setkala. To, co kázal, také sám za všech okolností dělal, a nikdy se neotočil zády k někomu, kdo ho prosil o pomoc.“ Máma se na chvíli zamyslela. „Když mě požádal o ruku, byl to nejšťastnější den mého života. Seděli jsme spolu po setmění v automobilu. Políbil mě a já cítila, že je to opravdové. Navzdory tomu, že byl o pětadvacet let starší a měl již čtyři ženy, věděla jsem, že se rozhoduji správně. Od té doby jsem si žádného jiného muže vzít nechtěla.“

Máma si smetla k sobě poslední hromádku fazolí pinto nateklými paličkovitými prsty; zuřivě si okusovala nehty až do živého. „Nebyli jsme oddáni příliš dlouho, když na mě přišla řada strávit s ním noc. Abys rozuměla, viděla jsem se s ním jednou týdně, a to jsem musela mít štěstí. Vzhledem k jeho pěti ženám, misijním cestám a jeho práci prostě nebyl čas. Každopádně když přišla řada na mě, abych se o něj starala, měli jsme k jídlu pouze pinto. To jsem nalila do hrnce trochu vody a pak jsem hrnec doplnila fazolemi až po okraj. Až po okraj. Nevěděla jsem, že fazole bobtnají!“ Odmlčela se. Vzpomínka ji rozesmála. „Voda se začala vařit a fazole začaly bobtnat a přetékat z hrnce ven. Musela jsem polovinu přendat do jiných hrnců. Když jsem skončila, měli jsme tři plné hrnce fazolí, z nichž polovinu jsem musela vyhodit. Nestačili jsme je sníst včas, zkysly!“ Opět se rozesmála a shlédla na mě oříškovými očima. Když byla šťastná, plály v nich zelené ohníčky, a když nebyla, zbarvovaly se jako bahno. „Být hospodyní pro mě bylo něco naprosto nového. Protože mě to nikdo neučil, Rútičko. Proto je tak důležité, aby ses teď začala učit.“

Máma se zvedla ze židle a nalila si do sklenice vodu ze džbánu na pultě. Neuměla jsem si představit dobu, kdy máma nevěděla,

jak vařit. Neuměla jsem si představit ani dobu, kdy neměla děti. „Ale mami, když dal děda svolení mému tátovi, že se o tebe může ucházet a dvořit se ti, proč už nejsou on a babička v našem církevním sboru?“

„To proto, sestřičko, že se po smrti tvého táty všechno změnilo.“ Máma se zhluboka nadechla a potřásla hlavou. „Byl to prostě děsný zmatek. Když tvůj táta umřel, spousta lidí nám ukázala záda a sbor opustila. Dědeček s babičkou ztratili víru. Stejně tak i teta Carolyn a teta Judy. Všichni prodali své nemovitosti v LeBaron, odstěhovali se do Států a už se neukázali.“

„Tenkrát jsme odešli do San Diega?“

„Správně. Vzala jsem tebe, Audrey, Matouše a Lukáše, abychom nějaký čas bydleli s babičkou a dědou. Ale věděla jsem, že se do LeBaron chci vrátit. Sem, děcka, patříte.“

Soustředila jsem se na svou hromádku fazolí a pokračovala v odstraňování nečistot a kamínků, jež byly v pytli. Na život s babičkou a dědou jsem si nepamatovala, ale určitá část mé osobnosti si přála, aby s námi zůstali. Věděla jsem, že činíme správně, když žijeme v souladu s Božím záměrem, ale záviděla jsem příbuzným v Kalifornii. Bydleli v hezkých domech s koupelnami a vždycky měli nové šaty a hračky. Někdy jsem v noci jen ležela a přemítala, jaké by to bylo, kdyby se máma nevдалa za mého nevlastního otce a nevzala nás s sebou do LeBaron.

S Lanem se máma setkala, když mi byly tři roky. O pár měsíců později se stala jeho druhou manželkou. Na svatbu byli pozváni moji prarodiče a tety, ale vzhledem k tomu, že ani jeden z nich nevěřil v polygamii, nikdo nepřišel.

Máma říkala, že je Lane hezký. Měl pískově plavé vlasy, olivovou pokožku a světle modré oči. Vlasy měl sčesané za uši a pečlivě si udržoval dlouhé kotlety. Působil jako apoštol církevního sboru mého táty, což na něm mámu přitahovalo nejvíce. Lidé z kolonie mu říkali bratr Lane.

Po svatbě se s námi máma přestěhovala na Laneovu farmu o rozloze 45 tisíc metrů čtverečních, tedy 11 akrů. Náš domek byl

vybaven dvěma ložnicemi a jednou nedokončenou koupelnou, kterou Lane neustále sliboval dobudovat. Prozatím jsme využívali dřevěnou boudu na zadním dvorku. Laneova první manželka bydlela v jiném domku z nepálených cihel čtvrt míle od našeho na protějším konci farmy. Mámin dům byl od domu její sestry-manželky oddělen ohradou z ostnatého drátu, několika akry vojtěšky a malým broskvoňovým sadem. Elektrinu jsme zavedenou neměli – byli jsme příliš daleko od městského centra a sem na venkov elektrické vedení nedosáhlo –, ale Lane říkal, že časem bude.

Lane byl jedinou otcovskou postavou, jakou jsem kdy poznala, ale nikdy jsem si jej neoblíbila. V kostele nebo v přítomnosti ostatních lidí, kteří chodili do kostela, se jevil vesele a přátelsky, pokaždé nabízel pomoc, když někdo potřeboval opravit auto či nějaký aparát nebo zařízení. Doma se však choval bez výjimky příkře, hrozil, že mi napláca, pokud se budu dožadovat máminy pozornosti. Máma nás nikdy neplácla ani neuhodila. Laneova výbušnost mě děsila.

Dva roky poté, co se máma vdala za Lanea, porodila bratříčka Árona, do něhož jsem se okamžitě zamilovala. Příchod novorozence byl pro nás jako příchod nového domácího mazlíčka. Hned poté, co se máma vrátila z nemocnice, požádala mě, abych se stala její malou pomocnicí. Nadchlo mě to. Matouš a Lukáš začali navštěvovat mexickou státní školu hned za LeBaron na protější straně dálnice a mě nechávali doma na farmě s Audrey, mámou a malým Áronem. Audrey sice byla nejstarší, ale do školy nechočila. Máma říkala, že učitelé by ji nezvládli. Nechtělo se mi doma otravovat se sestrou, ale s nadšením jsem mámě pomáhala starat se o malého bratříčka.

Když byly fazole čisté, máma vstala a smetla moji hromádku do hrnce. Shýbla se pod dřevěný okenní rám a natočila do hrnce vodu z kohoutku trčícího přímo z betonové podlahy. Hrnc postavila na propanový sporák a zapálila hořák sirkou. Hořák se rozsyčel a vzduch se naplnil pachem připomínajícím síru. Máma

párkrát fazole zamíchala, odebrala se zkontrolovat Audrey a nakázala mi dohlédnout, aby bublající voda nepřetekla.

Seděla jsem v kuchyni a přemýšlela, jak odlišně by vypadal můj život, kdyby táta neumřel. Kdyby zůstal naživu, máma by byla šťastná a nemusela by se neustále starat, kolik co stojí a jestli nás všechny uživí, a snad by ji tolik netrápily ani Audreyiny potíže. Kdyby táta neumřel, možná by prarodiče dodnes žili v kolonii s námi. Nedokázala jsem jen pochopit, proč byl můj táta zavražděn. Věděla jsem, že ho zastřelil můj strýc Ervil. V kolonii to věděli všichni. Ervil a jeho stoupenci posílali církevním starším množství dopisů, v nichž hrozili zabitím většího počtu lidí a bombovými útoky ve městě. Máma říkala, že strýčka Ervila hledá FBI a že byli nasazeni lidé, kteří jej hledají po celém Mexiku a Spojených státech amerických. Pokaždé, když jsme dostali novou pohružku, nám máma nařizovala zamykat. „A pokud nebudu doma a uslyšíte výstřely nebo exploze,“ opakovala, „vezměte svého malého bratříčka, utíkejte k broskvoním, přikryjte ho a lehněte si do hlíny, aby vás nikdo neviděl.“ Strýček Ervil nás pronásledoval jako přízrak. Děsilo mě, že tam venku stále někde byl i se svými kumpány. Přijde si Ervil pro mě? A co s námi dětmi bude, když po tátovi zabije i mou mámu?

KAPITOLA DRUHÁ

Konstantou našeho rodinného života bylo cestování. Každý měsíc jsme museli pendlovat mezi Mexikem a Spojenými státy americkými kvůli potravinovým lístkům, pojištění ve státním programu zdravotní péče Medicaid a peněžitě sociální podpoře. Máma nás brala s sebou na cesty starými poruchovými mexickými autobusy, zatímco Lane zůstával doma a pracoval na farmě. Máma měla koneckonců americké občanství a z pohledu úřadů byla samoživitelka. Vzhledem k tomu, že byla Laneovou druhou manželkou, mimo kolonii byl jejich sňatek právně neplatný. Lane měl přítele, který námě umožnil používat jeho adresu v El Paso, aby získala nárok na podporu.

Všichni v kolonii chválili Lanea za přísnou pracovní morálku. Každý den trávil dojením krav, shrnováním a balíkováním sena, opravami traktorů, tahačů a jiného zařízení; to všechno vykazovalo poruchovost naprosto pravidelně. Přes veškerou tvrdou práci však nikdy nevydělal tolik, aby mohl zajistit jedenáct vlastních a nevlastních dětí. Máma proto říkala, že musíme pomáhat tím, že každý měsíc pojedeme do El Paso. Navzdory tomu, že prvorození, jak se příslušníkům naší církve říkalo, pevně věřili, že současný Babylon na severu se záhy pod tíhou zkaženosti svých lidí zhroutí, Lane nás ujišťoval, že využívat benefity Babylonu je zcela v pořádku.

Mnoho žen jako máma – amerických manželek polygamistů vychovávajících své děti v Mexiku – pravidelně cestovalo na sever, kde jim byla vyplácena státní podpora. Mnoho mužů z naší kolonie pracovalo na stavbách v příhraničních státech, například v Kalifornii, Arizoně, Novém Mexiku a Texasu, a zajišťovalo dostatečné množství adres, jež ženy mohly využívat každý měsíc pro inkasování sociální podpory, popřípadě pro ubytování.

Máma říkala, že se musíme naučit žít skromně; že můžeme být chudí, ale bohatí duchem. Být zbožný někdy znamenalo být bez prostředků. Konali jsme přece dílo Páně: proč by tedy *neměli* američtí daňoví poplatníci financovat naši činnost? Právě proto jsme jednoho chladného deštivého rána ke konci prosince čekali na autobus, který nás měl odvézt z Juárezu zpět do LeBaron.

Před autobusovou stanicí v Juárezu jsme se všichni mačkali k sobě, abychom se zahřáli. Nad námi se ve větru zuřivě třepotala obrovská mexická vlajka. Juárez byl příhraničním městem automobilů s rozbitými tlumiči a pronikavými klaksony, jež vřeštěly ze všech stran, mužů na zrezivělých kolech, vyhýbajících se v lijáku výmolům, a polorozpadlých nákladáků chrlících tak hustý dým, že se indigo oblohy proměnilo v čern.

Vyzábělé mexické děti v zabahněných rozedraných botách, jejichž rodiče nebyli v dohledu, číhaly schoulené na rozích ulic na každou příležitost, kdy by mohly kolemjdoucím prodat nejruznější suvenýry a drobnosti. Pokoutně nabízely žvýkačky, cukrovinky, křiklavě vybarvená keramická prasátka, hrnce na vaření a další věci. Černovlasí chlapci se vzájemně postrkovali, každý chtěl být u parkujících automobilů poblíž autobusové stanice první. Když nás mijeli, natahovali k nám ruce. Z tohoto všeobecného zmatku jsem měla strach, ale zdálo se, že máma je vůči shonu imunní, zcela uvolněná. Z odřené kabelky barvy námořnické modři vylovila portmonku a vtiskla pár mincí do dlaně dítěti prodávajícímu *banderas*, kokosové cukrovinky napodobující miniaturní mexickou vlajku. Upřednostnili bychom žvýkačí gumu, ale máma to pokaždé odmítla a připomněla nám případy, kdy nám ji musela vystříhávat z vlasů. Audrey si navíc dávala do pusy obrovské chuchvalce gummy a celé je polykala.

Uvnitř staniční budovy panoval ruch a shon. Španělsky hovořící oznamovatel vyštěkával zprávy z amplionu v jednom rohu, ve druhém rohu ječelo rádio. Levou paží máma držela devítiměsíčního Árona a velký černý odpadkový pytel plný vánočních dárků, jež nám koupila v garážových výprodejích a obchodech s levným

zbožím. Pravou rukou pevně svírala Audrey. Moje sestra sice měla bledou pokožku jako já, ale po mámě zdědila hnědé vlasy, které nosila sestřížené rovně a nakrátko.

Máma se přiznala, že nikdy neviděla dítě tak nevyzpytatelné jako Audrey. Jednoho dne Audrey udělala něco neškodného, popotáhla mě třeba za copánek, ale jindy mě za něj zatahala tak, že mi málem utrhla hlavu a stáhla mě k zemi. Zčistajasna a bezdůvodně mě například kousla do ramene a štípala do předloktí. Jindy se zase zabývala sama sebou, seděla tiše na židli nebo na pohovce v obýváku, kývala se celé hodiny dopředu a dozadu a zírala přitom nepřítomně do dálky, přímo před sebe.

Za Audrey se nyní objevil můj bratr Matouš, živelný osmiletý kluk s oříškovými vlasy rozdělenými uprostřed pěšinkou, a táhl náš cestovní kufr na kolečkách po zablácené podlaze. Lukáš a já jsme nesli naše šaty v plastových pytlech. Dokonce i v sedmi letech vypadal Lukáš spíš jako můj otec – měl silnou hranatou čelist, dokonale rovný chrup a široký úsměv. Máma povídala, že Lukáš je vývojově opožděný, ale na rozdíl od Audrey byl tichý a předvídatelný, vždy usměvavý a něžný.

Zatímco jsme se šourali, členové rodin se skořicově zbarvenou pokožkou na nás vrhali tážavé pohledy, zejména matky, jež spolu klábosily španělsky a měly husté černé vlasy pevně svázané do copů. Nemohla jsem si odpustit dlouhý upřený pohled na výsledek práce jejich jasně červené rtěnky a temně černé tužky na oční linky, na jejich punčochy a vysoké podpatky a na muže s bílými kovbojskými slamáky a opasky se stříbrnými přezkami držícími těsné džíny, vždy zastrčené do exkluzivních vysokých bot.

„Drž se pevně, sestřičko,“ vyzvala mě máma, když jsem se chytila pásu všitého do jejich polyesterových kalhot. Shlédla na mě, usmála se a brýle jí trochu sklouzly. Musela pokrčit nos, aby jí nespadly. „Všimla jsem si volného místa, kde si sedneme všichni.“ Vedla nás k nepopsatelné houštině zelených plastových židlí. „Zůstaňte tady, děcka,“ nakázala nám a podala Árona Matoušovi. „Než odjedem, zavolám do Maudy’s.“

Podnik Maudy's fungoval pro lidi z LeBaron jako obchod se smíšeným zbožím. V místnosti upravené z průčelí vlastního domu prodávala Maudy něco malého k jídlu, *paletas*⁴ a nealkoholické nápoje a zároveň zajišťovala poštovní služby pro město, jež domácnosti neměly žádnou adresu. Navíc zabezpečovala i služby veřejné telefonní sítě ve městě, kde nikdo neměl soukromý telefon. Maudy jste mohli zavolat odkudkoli a zanechat u ní zprávu pro kohokoli ve městě. Zaslechla jsem, jak máma volá a diktuje stejnou zprávu, kterou nechávala den předtím: řekněte Laneovi, že nás šest potřebuje odvoz domů z autobusové zastávky LeBaron.

„*Cero-uno-uno-cinco-dos-seis-tres-seis... Sí, por favor. Gracias,*“ zamrkala na nás máma a usmála se, zatímco mluvila se silným americkým přízvukem. Nikdy se nenaučila dobře španělsky. Někdy jsem ji podezřívala, že neznalost španělštiny jen předstírá, aby nemusela mluvit s Alejandrou, Laneovou první manželkou, Mexičankou, která téměř vůbec neuměla anglicky.

Jakmile máma zanechala vzkaz, řítila se zpět, aby nám sdělila, že se musíme postavit ven do fronty na autobus. Od okamžiku, kdy jsme dorazili do El Paso, byla v jednom kalupu. Nás pět s ní muselo držet krok, zatímco obstarávala potravinové lístky a stála v dlouhých frontách v bance, aby vybrala peníze ze státní podpory. Když jsme se však vnořili do plačtivého prosincového počasí, máma nás zastavila. Zhypnotizovaně hleděla na papírovou krabici na chodníku. Krabice byla velká jako lednička a na obou koncích byla otevřená. *K čemu by mohla takovou krabici potřebovat?* žasla jsem.

„Že by v tom někdo spal?“ zamumlala máma řečnickou otázku. Zarazila se a přimhouřila oči za brýlemi, aby lépe viděla. Pustila Audreyinu ruku a po špičkách se přiblížila k otevřenému konci. Uvnitř se choulil chlapec. Vypadal asi na deset let – byl bosý, neměl žádný kabát, příkrývky, nic.

⁴ Něco jako nanuky nebo lízátko na dřívku. (pozn. red.)

Museli jsme jej probudit. Vystřelil z krabice opačným koncem ven. Zdálo se, že tričko je mu o tři čísla menší a plné děr, a rty měl zimou pořádně promodralé. Máma se jej španělsky zeptala, jak se jmenuje. Nehýbal se. Cívěl na ni vyděšeně, jak to dělají zvířátka a někdy i Audrey.

Matouš si sundal džínovou bundu a zeptal se mámy, zda by ji chlapci směl dát.

„Jsi si jist, že se chceš zbavit své bundy?“ otázala se jej máma. „Jinou nemáš a mohl bys v autobuse nastydnout.“

Matouš přikývl a máma svolila. Můj bratr přistoupil k chlapci a přehodil mu bundu přes ramena. Chlapec vklouzl pažemi do rukávů a rychle bundu zazipoval. Matoušova velkorysost na mě udělala dojem. V duchu jsem odříkala modlitbu díkůvzdání za to, že můj kabátek by byl chlapci příliš malý. Máma otevřela náš cestovní kufr na kolečkách. Vytáhla jeden ze svetrů mého bratra a pár ponožek. „Tady, dej mu to taky.“ Matouš poslechl. Chlapec, v jehož tváři se mihl náznak úsměvu, posléze opět zalezl do krabice. Matouš pokrčil rameny ve svém vlněném svetru, zachvěl se chladem a nacpal si ruce do kapes džínů.

Nastoupili jsme do autobusu. Máma podala Audrey balíček odřených červených karet. Míchání karet patřilo k oblíbeným kratochvilím mé sestry a představovalo jeden z mála prostředků, jimiž máma mohla Audrey znemožnit vytahování nití ze šatů. Sundala jsem si kabátek, použila ho jako polštář a přemýšlela o chlapci bydlícím v krabici od ledničky a o dětech žebrajících a prodávajících cukrovinky v ulicích Juárezu.

Záviděla jsem příbuzným ve Státech. I oni žili kdysi v Mexiku, ale po tátově smrti se máminy sestry odstěhovaly do Kalifornie, nepříliš daleko od bydliště mých prarodičů. Když byl zrovna mikrobusední, brala nás máma o Vánocích k prarodičům na návštěvu. Pak jsme jeli pár hodin na jih za mými tetami a oslavili jsme příchod nového roku se všemi příbuznými. Když se hromadně setkaly, byly máminy sestry jejími nejlepšími kamarádkami. Příbuzní žili v teplých domech, již zcela zrekonstruovaných;

byla tam zavedená elektřina, položené měkké koberce, z kohoutků tekla teplá voda, nechyběly pračky, telefony, televize, dokonce ani videohry, jež se hrály na jejich televizním přijímači a u nichž jsme se střídali. Kdykoli jsme od příbuzných odjížděli a vraceli se zpátky do LeBaron, uvádělo mě to do rozpaků. Náš domek postrádal elektřinu, neměl dokonce ani funkční koupelnu, o televizi a videohrách nemluvě. Trápilo mě, že tento rok jsme nemohli vánoční svátky trávit s prarodiči, tetami a ostatními příbuznými. Mámin mikrobús byl opět nepojízdný a máma nám vysvětlovala, že jinak se do Kalifornie dostat nemůžeme. Při odjezdu z Juárezu jsem si však uvědomila, že by mohlo být ještě mnohem, mnohem hůř. Mohla bych bydlet v krabici, nosit rozedrané boty a prodávat cizincům cukrovinky. Litovala jsem mexické děti v Juárezu a na čas jsem zapomněla, že jsem chudá.

KAPITOLA TŘETÍ

Autobus uháněl kilometr za kilometrem krajinou naditců *mezquite*, kaktusů a chomáčů laskavce bílého, až se nakonec na obzoru vynořily vrcholky pohoří Sierra Madre. Říkali jsme jim Modré hory, Blue Mountains, podle jejich zabarvení v paprscích odpoledního slunce. Podél silnice se mi před očima odvíjela scenerie deštěm promáčených farem a dobytkářských rančů obklopených ostnatým drátem, jednopokojové či dvoupokojové obytné domy z nepálených cihel, malé restaurace z téhož stavebního materiálu a garáže pro změnu z nepálených cihel pro farmářskou techniku. Nejraději jsem se však z autobusu dívala na malé budovy z nepálených cihel, jež se podobaly velkým psím boudám vyzdobeným na střechách sochami Panny Marie nebo Krista na kříži. Uvnitř bylo možné zahlédnout svíčky planoucí na malých dřevěných stolech. Máma mi vysvětlila, že jsou to svatyně, kam se na cestách chodí modlit katolíci za bezpečnou jízdu. Sdílet pětipokojový domek s mámou a čtyřmi sourozenci bylo pro mě natolik všední, že mě lákala představa hrát si na tatínka a maminku v jedné z těchto přívětivých, útulných svatyní.

Když se šero pochmurného dne proměnilo v temnotu večera, autobus zastavil uprostřed Casas Grandes. Casas leželo šestapadesát kilometrů severně od LeBaron, bylo od kolonie nejbližším městem a nacházely se tu obchody s potravinami, nemocnice, v níž jsem se narodila, a dala se tu sehnat naše oblíbená *tortillería*. Často jsme zde stávali dlouhé fronty a nakupovali půl tuctu horkých kukuřičných tortill zabalených do papírů tenkých jako noviny. Doma v LeBaron máma potřela tortilly domácím máslem, srolovala je a vytvořila z nich malé máslové *burritos*. Nic lepšího neexistuje.

Onoho odpoledne se z jakéhosi důvodu fronta na *tortilleríu* nestála. Máma tedy mohla koupit během pár minut, kdy cestující v Casas vystupovali a jiní nastupovali, tučt tortill. Každému přidělila jednu. Z papíru stoupala pára. Ve chvíli, kdy autobus vyjížděl z městského centra a mířil zpátky na dálnici, měla jsem už svoji tortillu zhltnou. Pak jsem se pohroužila do hlubokého spánku a probudila se až ve chvíli, kdy autobus sjížděl z prudkého svahu do údolí LeBaron. Když jsme v této fázi cesty začali klesat a žaludek se ocitl jakoby ve vzduchoprázdnu, nikdy jsem nemohla spát.

Zívla jsem, posadila se rovně a civěla na břidličnatou oblohu. Mraky se podobaly jedinému kusu bavlny, větrem tak roztaženému, že se v něm vytvořily otvory. Přes hlavu spícího Lukáše jsem vpravo od dálnice spatřila kolonii LeBaron, táhnoucí se půldruhého kilometru směrem na západ. Během jarních a horkých letních měsíců připomínala deku sešitou z velkých temně zelených, žlutých a oranžových kousků látky. Teď v zimě se však jednotlivé záplaty lišily jen různými odstíny hnědi.

S dalším klesáním se do zorného pole dostaly ježaté ohrady z ostnatého drátu, jimiž byly farmy a sousední pozemky odděleny – stříbrná a hnědá vlákna švů mezi jednotlivými záplatami. Nadzdvihla jsem se rukama na sedadle a pohlédla na Matouše, který si protíral oči. V okně za jeho hlavou se objevily domy z nepálených cihel s plochými dehtovými střechami, vklíněné mezi zlatavě žluté kopce – domovy místních Mexičanů, jež jsme si často najímali jako pomocné síly na farmách a rančích.

Vjeli jsme do zatáčky a konečně jsme uviděli *L*. Vysoko nad nejskromnějšími domy LeBaron na nejvyšších kopcích na východ od dálnice se tyčily rozeklané skalky a zaoblené balvany, jež dohromady vytvářely gigantické písmeno *L*. Písmeno bylo natřené na bílo a bylo patrné za všech okolností, nejvíce však za soumraku, kdy jakoby světélkovalo. Máma mě vždy ubezpečovala, že skály ve tvaru *L* osobně natřel můj táta.

V kolonii se sklon silnice zmírnil natolik, že jsme zastavili na rovině. LeBaron bylo příliš malé, než aby mělo vlastní

autobusové nádraží, a tak místní usedlíci vystupovali na dálniční zastávce. Jakmile jsem se nohama dotkla šterku, chlad mě udeřil do tváře jako políček. Temné nebe se proměnilo v hvězdnatou noc. Stopy deště z předešlého dne propůjčily ovzduší vůni vlhké hlíny. Do zad se mi opřel silný vítr. Když řidič otvíral zavazadlový prostor autobusu, abychom si mohli vzít svoje věci, trásla jsem se zimou. Matouš si přehodil pytel s dárky přes rameno jako mladý Santa Claus.

Autobus pokračoval v jízdě a kolem nás zavládla temnota. Zadní světla se zmenšovala, až z nich zbyly jen tečky, vrnění motoru postupně zaniklo a náhle bylo slyšet jen zurčení vody v zavlažovacích příkopech, jež protínaly celou kolonii. Koruny vrb lemujících příkopy se prohýbaly ve větru. Město bylo tak tiché, že jsem slyšela vlastní dech.

Máma se rozhlédla na obě strany silnice. Její výraz se měnil z očekávání přes rozčarování a únavu až po přijetí reality. Lane zjevně nepřišel. „Nejspíš nedostal mé vzkazy,“ zamumlala a vzdychla si. „Žádná tragédie. Dojdeme domů pěšky.“

Vzala Árona do náruče, přehodila si řemen kabelky přes rameno, shýbla se pro zavazadlo, popadla Audrey za ruku a vydala se na dvoukilometrovou cestu domů. My ostatní jsme ji mlčky následovali. Částečně jsme viděli a částečně slyšeli, jak máma dlouhými kroky přechází odbočkou z dálnice na hliněnou silnici a jak jí šterk skřípe pod nohama – zvuk domova.

Když jsme cestou na farmu míjeli budovy z nepálených cihel, závistivě jsem pozorovala jasnou, máslově zabarvenou záři línoucí se z domů, do nichž byla zavedena elektřina. Mezi těmito teplými, pěkně osvětlenými staveními byly v různých rozestupech vklíněny domky, jejichž skomírající světlo vrhalo jen přízračné stíny, jež prozrazovaly domácnosti vybavené jen petrolejovými lampami – takové, jako byla ta naše. Naše nevrhala v tomto čase ani ony přízračné stíny. Bývala ponořena do naprosté tmy a dala se poznat jen podle mámina zaparkovaného nepojízdného mikrobusu.

Alejandrín dům se nacházel na vzdálenější straně pozemku, dál od města než náš. Oné noci jsem během chůze zahlédla skrze holé větve broskvoní a přes vojtěšková pole matné světlo z okna ložnice nevlastní sestry. Vždycky mě život nevlastních sester zajímal, ale oné noci bylo světlo petrolejové lampy tak mdlé, že mnoho neodhalilo.

Dorazili jsme na šterkovou příjezdovou cestu vedoucí k našemu domu. Slyšela jsem vodu proudící zavlažovacím kanálem a spatřila domek rýsující se v chladné temnotě na protější straně. Okna byla tak černá, že působila dojmem prázdnoty. Bála jsem se vejít dovnitř.

Máma mi podala Árona, až mi v náruči začvachtaly jeho vlhké pleny, a pak s Matoušem otevřela bránu. Všichni jsme jim uhnuli z cesty, ale Audrey zůstala stát, horní část trupu nakloněnou dopředu. Sténala a prsty pevně tiskla k sobě. Instinktivně jsem kousek poodstoupila, ale když se máma vrátila a poplácala Audrey jemně po zádech, sténání ustalo a Audrey uvolnila cestu.

Máma přeskočila příkop jako první. Vyšplhala na rozmoklý hliněný násyp, vzala si ode mě Árona, objala jej oběma rukama a skočila. Když máminy nohy bezpečně přistály na druhé straně, Áronova hlava se zakymácela. Spadla mu čepička. Máma trochu zavravorala, ale udržela balanc a zabránila pádu pozpátku do bahna.

Ohlédla se za námi přes brýle, jež jí seděly na nose. „Nech Audrey,“ obrátila se na mě. „Směle vpřed a skoč, sestřičko,“ vybídla mou sestru oním laskavým, trpělivým hlasem, jímž vždycky Audrey oslovovala. Audrey naklonila hlavu kupředu, napřímila toporné nohy a skočila – a s plácnutím skončila uprostřed příkopu. Studená voda jí sahala po kolena. Když jí máma pomáhala z bahna, Audrey úpěla. My ostatní jsme už měli praxi, zdárně jsme příkop překonali a vykročili k domu.

Zatímco jsme míjeli mikrobuse a blížili se k postrannímu vchodu s černými dřevěnými dveřmi do kuchyně, mokrá vojtěška silně voněla. Nebyl tam opravdový zámek, jen dlouhý zahnutý hřebík

zaklesnutý přes vnitřní kulovou kliku. Dveře nicméně držel zavřené a bylo možné je otevřít pouze zevnitř. Matouš musel prolézt jedním nezajištěným oknem do dětského pokojíku v zadní části domu. Otevřel okno, skočil dovnitř a záhy jsme zaslechli zaskřípění hřebíku. Dveře se otevřely.

Vstoupili jsme do temné, studené kuchyně, prosycené pachem myšího trusu. Audrey, která se kývala ze strany na stranu, začaly jektat zuby. Áron se rozplakal. Máma mi ho předala a odebrala se pro pár petrolejových lamp a zápalek, jež uchovávala v ložnici. Jednu lampu postavila doprostřed kuchyňského stolu a zapálila ji. Myší puch se rázem ztratil v pachu síry a petroleje. Světlo lampy odhalilo plynovou ledničku, sporák, bílý stůl a čtyři plastové židle kolem něj.

Nevlastní otec jen zřídka dotahoval své projekty do konce. Vnitřek domu ještě nebyl hotový, a stavení se už zvenku začalo drobit a sypat. Dům byl zamýšlen pro Laneovu původní druhou manželku, která však sebrala svoje a jeho dvě děti a opustila ho. Odstěhovala se do Států pár let předtím, než se do rodiny vdala moje máma a stala se Laneovou novou druhou manželkou.

I když do Vánoc scházely jen dva dny, v kuchyni ani jiné místnosti nebyla sváteční výzdoba. Za lepších časů jsme kupovali v El Paso vánoční stromky a přivezli je sem, ale tento rok jsme na stromek neměli a k jeho převozu jsme stejně postrádali pojízdné auto.

Šla jsem za mámou do dětského pokoje a cítila jsem, jak pod nohama rozmačkávám myší exkrementy. V dětském pokoji máma postavila lampu na malý bílý prádelník, který jsme všichni sdíleli, a vši silou vytáhla horní zásuvku. Našla flanelovou noční košili. Než pomohla Audrey s převlékáním, dala jí bílou bavlněnou plenu, zabezpečila ji dvěma špendlíky a pak na ni navlékla průsvitné umělohmotné kalhotky.

Otevřela jsem svůj šuplík, vyndala jsem červenočernou flanelovou noční košili a smetla z ní myší hovínka. Když jsem se do ní hlavou soukala, otrásala jsem se zimou. Dětská ložnice, stejně

jako celý zbytek domu, zůstala nedokončená. Dvě vnější zdi z nepálených hliněných cihel nebyly štukované ani zevnitř, ani zvenčí, a spárami mezi cihlami prolézali drobní živočichové, z nichž někteří se ve spárách i zabydleli. Oné noci hvízdal v prasklinách chladný vítr a pohazoval si s naším prádlem, jež viselo na stříbrné trubce zavěšené na drátech upevněných k dřevěnému stropu. V závanech mi tuhla pokožka, naskákala mi husí kůže a zima mi pronikala do morku kostí. Natáhla jsem si na nohy bavlněné ponožky a přes noční košili jsem si oblékla kabátek.

Zatímco máma převlékala Árona a kojila jej, dokud neusnul, Matouš odnesl petrolejovou lampu zpátky do kuchyně a posadil se doprostřed k oválnému stolu. Všichni jsme se chystali, že si zahrajeme „jdeme rybařit“. Malý plamínek lampy vytvářel velké poskakující stíny, jež se na holých bílých stěnách navzájem pronásledovaly. Musela jsem mhouřit oči, abych rozeznala čísla svých karet. Za nezakrytým okénkem v dřevěném rámu nad stolem byla vidět temně fialová obloha, z níž na nás dopadalo mihoťavé měsíční světlo.

Audrey se přirozeně ujala míchání karet, poskládala je do dokonalého balíčku a pak je rozdala Matoušovi, Lukášovi a mně. Z jakéhosi důvodu nikdy nepotřebovala hru „jdeme rybařit“ vysvětlovat. Zнала všechna pravidla, věděla, jak párovat stejné karty a nikdy nezapomněla, kdo má karty, jež potřebovala. Při hraní karet se zdála klidnější. Její koncentrace na hru ovšem v pravidelných intervalech slábla. Někdy jsem vzhlédla a přistihla ji, jak civí přímo před sebe, na nic konkrétního. Matouš ji musel zavolat jménem nebo jí poklepat na rameno, aby si všimla, že je na řadě. Na konci hry měl bez výjimky nejvíce párů Matouš. Často pak zaklonil hlavu, přimhouřil jedno oko a jako nedostizný falešný hráč se rozesmál. Dával nám najevo, kdo je tu nejchytřejší.

Áron konečně v postýlce usnul. Máma nám pak ze zbytků tortill, jež koupila v Casas Grandes, a z bílého sýra, který vyrobila z mléka nadojeného našimi kravami, udělala *quesadillas*. Vlákňitý a tuhý sýr se vždy dokonale rozpouštěl, takže nám sýrová hmota

vytékala mezi tortillami na špičky prstů a odkapávala na plastové talíře. Když Lukáš žvýkal, měl otevřená ústa a chrochtal, což byl jeho obvyklý zvyk u večeře. „Lukášku, jez se zavřenou pusinkou,“ říkala mu máma už tisíckrát, ale nikdy se to nenaučil.

Noc potemněla a ještě víc se ochladilo. S ohledem na chlad a na to, jak vyčerpávající den jsme prožili, máma rozhodla, že bychom měli jít všichni na kutě. Odšourala jsem se s Audrey do našeho pokojíčku a lehla si vedle ní. Kabátek jsem si nechala. Hlavu jsem si položila u Audreyiných nohou, a když jsem nohama sklouzla po studeném plastovém přehozu, který chránil matraci před průsaky ze sestřiných plen, zase mi naskočila husí kůže. Abych se zahřála, přitiskla jsem se k Audrey.

Postel, kterou sdíleli Matouš a Lukáš, stála naproti naší, u stěny s oknem, takže když se v noci vítr s kvílením prodíral stěnami ložnice, upřednostňoval Matouš zelenobílou pohovku v obývacíku. Stěnami obývacího pokoje vítr neprofukoval tak, jako v naší místnosti. Když Matouš odcházel, vzal si lampu s sebou. My tři jsme zůstali ležet v černočerné tmě. Audrey ale měla teplé tělíčko, a tak jsem se záhy přestala třást zimou a mohla jsem si sundat kabátek. Naslouchala jsem zvukům, jež vyluzoval dům, Áronovu po-fňukávání za tenkou zdí, hvízdání zimního větru ve vnějších zdech. Sevřela jsem pevně polštář, přetáhla jsem si pokrývku přes hlavu a propadla se do spánku.

Když jsem se ráno o Štědrém dnu probudila, stěny ještě hvízdaly a nohy mi mrzly, mokré od prosakujících sestřiných plen. Sotva jsem otevřela oči, ozval se z obývacího pokoje výkřik, až mi krev ztuhla v žilách. Odhodila jsem příkrývku, přeskočila nohy spící sestry a rozběhla se za Matoušovým hlasem. Nohy mě od studené betonové podlahy téměř pálily.

Bratr měl oči dosud zavřené a vrtěl hlavou ze strany na stranu. „Měl jsem na hlavě myš!“ ječel. „Na hlavě mi seděla myš a žvýkala mi vlasy!“

„Kde je?“ zavřeštěla jsem a zkoumala podlahu.

„Běžela do kuchyně.“

Nyní byl vzhůru i Lukáš a všichni tři jsme pádili do kuchyně. Matouš se chopil koštěte a divoce s ním máchal pod sporákem. Lukáš, v jehož tváři se zračila panika, prosil Matouše, aby přestal. „Neubližuj ji!“ naříkal.

„Co tu k čertu, chlapi, vyvádíte?“ tázala se máma, která vešla do kuchyně ve starém modrém županu. „Malý ještě spí. Vzbudíte ho.“

„Ten myšák mi žvýkal vlasy, mami!“ odtušil Matouš.

„Slyšela jsem. Uklidni se. Až půjdu později do krámu, vezmu nějaké pastičky.“ Máma si sundala brýle a odhalila napuchlé, unavené oči. „Ty a Lukáš – půjdete, přinesete trochu dříví a zapálíte ohřívač.“

„Nechci, abyf tu myš zabíjela,“ pravil Lukáš pokorně.

Ne vždy vyslovoval správně a ne vždy mluvil v celých větách. Máma už byla z doslechu. V tichosti se vytratila do svého pokoje a hledala staré, děravé bavlněné prostěradlo se žlutými kytíčkami. Když ho našla, upevnila ho na stěny mezi kuchyní a chodbou. Teplo ze sudového ohřívače se pak koncentrovalo v obýváku a kuchyni.

Jako ohřívač sloužil starý zrezivělý dvouhektolitrový sud na petrolej, do něhož Lane vyřezal kruhový otvor, abychom mohli sud plnit dřívím. Přidělal k němu provizorní dvířka, jež částečně otvor zakrývala, a udělal v sudu ještě několik otvorů velikosti mince, aby se oheň nedusil. Z vrcholku sudu vybíhala stříbřitá kovová trubka a ústila do otvoru v dřevěném stropě. Otvor byl o necelý centimetr širší než samotná trubka. Museli jsme proto vedle ohřívače stavět stříbřitou dížku, používanou původně při dojení, která zachycovala dešťovou vodu pronikající do domu.

Zchátralý ohřívač stál v rohu obýváku vlevo od starého pianina, jež Lane původně koupil manželce, jejíž místo později obsadila moje máma. I když bylo pianino rozladěné a většina jeho lesklého černého laku už dávno vybledla a oprýskala, měla jsem ho ráda a hrála jsem na něj častěji než kdokoli jiný. Moje babička LeBaronová, tátova máma, mi dávala lekce hry na klavír dvakrát týdně ve svém domě, vzdáleném od nás asi půldruhého kilometru.

Během několika minut se moji bratři vrátili dovnitř s naštipaným dřívím v náruči. Matouš naplnil sud a otřel si špinavé ruce o vybledlé džíny. Pak ustoupil, máma nalila na dříví petrolej, škrtila sirkou a vhodila ji do sudu. Než zavřela kulatá dvířka, vyšlehly plameny. Máma nás nesčíslněkrát nabádala, abychom dávali pozor na Árona. Mohl se o ohřívač snadno popálit.

V obýváku se rozlila vůně hořícího dřeva. Celá rodina byla nyní vzhůru, seděli jsme na pohovce nebo na koberci v obýváku, všichni zachumlaní v pokrývkách. S vědomím, že jsme ještě promrzlí, máma zapálila troubu, nechala dvířka otevřená a jala se připravovat snídani. Do poloviny hrnce nasypala pšeničná zrna, jež měla uložená v jutovém pytli, pak je zalila vodou a vařila je, dokud nebyla měkká a oblá. Horké, obtížně žvýkatelné cereálie jsme pak jedli s mlékem, skořicí, vanilkou a cukrem z plastových misek u kuchyňského stolu.

Po snídani, jakmile se všichni oblékli a připravili k plnění každodenních úkolů, máma šla do obýváku a posadila Árona do kulatého chodítka z tvrdého plastu tak, aby byl co nejdál od ohřívače. Zatímco Áron popojížděl po koberci, máma si oblékla těžký vlněný kabát, nakázala Matoušovi a mně, abychom během její nepřítomnosti dávali na mrně a Audrey pozor, a odešla do Conasupa. Conasupo, vzdálené asi tři kilometry, byl obchod se smíšeným zbožím, který vznikl přebudováním obytného domu, a prodávaly se v něm potraviny a toaletní potřeby.

Panty dveří zaskřípaly a máma zmizela. Otevřela jsem pianino a pustila se do cvičení skladby *Mary měla beránka s vlnou jako sníh*. Moji neumělou a falešnou hru doprovázelo rytmické vrzání pohovky, jak se na ní komíhala Audrey. Sestra se přitom popotahovala za spodní lem růžového bavlněného roláku a vytrhávala špičkami prstů drobná vlákna. S každým vláknem spadlým na podlahu vykoul zpod roláku větší díl její pastovitě bílé pokožky na hubeném bříšku.

Hrála jsem píseň znovu a znovu, pokaždé rychleji, a Áron ji doprovázel dětským žvatláním. Matouš a Lukáš hráli na koberci

dámu. Matouš se posměšně smál při každém chybném bratrově tahu. Vrzání per v pohovce náhle utichlo. Instinktivně jsem přestala hrát. Otočila jsem se a spatřila stojící Audrey. Tiskla k sobě ruce stejně jako předešlého večera, ale nyní měla široce rozevřené rty a odhalovala stisknuté zuby. Horní část sestřina těla se začala komíhat zleva doprava. Chvíli jsme všichni jen zírali a nevěděli, co dělat. Dokonce i Áron na ni hleděl s rozšířenýma očima a sliny mu stékaly na bradičku.

Audrey byla starší a větší než my ostatní, a tak Matouš pomalu vstal z koberce a postavil se před ni na vzdálenost paže. „Audrey,“ promluvil na ni klidně a pozoroval ji laskavě, i když poněkud vystrašenýma očima. „Sedni si, Audrey, ano? Sedni si zase na pohovku a uklidni se. Máma se za pár minut vrátí.“

Audrey se posadila, ale tak prudce a tvrdě, až se celá pohovka otrásla. Matouš se vrátil na koberec. Jedním okem sestru stále sledoval. Audrey civěla přímo před sebe prázdným pohledem na cosi, co viděla jen ona sama. Předklonila hlavu, stiskla zuby a začala hlasitě sténat. Úpění se linulo odkudsi z hloubi jejího hrdla. Vmžiku stála na nohou, pořád na cosi zírala. Matouš a Lukáš se po čtyřech spěšně uchýlili na opačnou stranu obýváku.

Sestřino sténání sílilo. Audrey se začala kymáčet dopředu dozadu, bledé rty rozevřené jako divoké zvíře. Pak se předklonila až k zemi, aniž by pokrčila kolena. Uchopila oběma rukama šachovnici, zvedla ji a mrštila s ní o zem, až to zapraštělo. Červené a černé diskovité kameny se rozlétly na všechny strany.

„Audrey, uklidni se, jo?!“ prosil nyní Matouš. „Posaď se zase, Audrey, ano?“

Žádná odpověď. Sestra neustále sténala a zírala. Matouš se přišoural blíž a pokusil se ji uchopit za předloktí a dovést zpátky k pohovce, jak to dělávala máma. V okamžiku, kdy se dotkl její paže, sestra vystřelila hlavou dopředu a záúpěla ještě víc.

Zdálo se, že Matouš panikaří. Znovu se obrátil k Audrey a pak sestře nařídil, tak rozkazovačně, jak jen svedl, aby se uklidnila

a posadila na pohovku. Jeho hlas ji polekal – sestřina hlava se k němu otočila.

„Klídek, Audrey, jo? Je to dobrý. Máma tu za pár minut bude.“

Audrey zamrkala. Náhle odvrátila hlavu. Pak se mu jediným vášnivým pohybem paže vytrhla a zaútočila na něj. Uchopila Matouše oběma rukama za vlasy a smýkla jeho hlavou zleva doprava, až bratr ztratil rovnováhu a klesl na koleno. Téměř nadlidskou silou jej pak Audrey srazila na podlahu. Dopadl se zaduněním a rozplácl se jak dlouhý tak široký na hromadě kotoučeků.

S výkřikem jsem ztuhla. Už jsem viděla, jak násilnický se Audrey může chovat, ale nikdy to nebylo tak vážné. Matouš se zvedl z koberce, tvář brunátnou. Uprostřed čela mu ulpěl červený kotouček.

Áron pevně zavřel oči a začal plakat tak hlasitě, jako by ránu utržil sám. Audrey otočila hlavu po směru nářku. Věděla jsem, co se chystá. Rozběhla jsem se k chodítku, jenže sestra mě předběhla. Oběma rukama popadla chodítko a zatřásla s ním ze všech sil. Áron v chodítku kvílel. Audrey nicméně obrátila celé chodítko i s ním vzhůru nohama a praštila Áronem hlavou napřed o koberec. Klekla jsem si, abych chodítko narovнала, ale Audrey mě chytila za vlasy, odtáhla mě stranou a srazila na záda. Bleskově jsem vstala, ale sestra si mě přitáhla za rukáv košile a zakousla se mi do paže. Čelisti stiskla tak pevně, že jsem ji nedokázala odstrčit. Vykřikla jsem bolestí.

„Matouši, pomoz mi!“ naříkala jsem.

„Rútičko, musíme vodtud pryč!“ Ohlédla jsem se a spatřila Matouše a Lukáše, jak stojí ve dveřích otevřených na dvorek. Matouš držel Árona. „Dělej, Rútičko!“

Zatlačila jsem proti sestřinu čelu tak silně, až mi prsty na její růžové pokožce zbělely, ale stále mě nepouštěla. Chňapla jsem po její hlavě a prudce jsem ji odtáhla za kšticí od sebe. Audrey zajechla. Cítila jsem, jak mnou sestra smýkla dopředu a popohnala mě ještě tvrdým plácnutím do zad. Zapotácela jsem se, ale neupadla. Vyběhla jsem dveřmi a zabouchla je za sebou.

„Pospěš si, Rútičko, utíkej!“ křičel Matouš.

Ohlédla jsem se přes rameno. Dveře do obýváku už byly opět otevřené. Objevila se v nich sestra. Přidala jsem do kroku. Srdce se mi rozbušilo, v chladném ranním ovzduší se mi dýchalo těžce. Znovu jsem se zastavila a otočila se. Audrey zůstala trčet na předním dvorku, nohy rozkročené, komíhala trupem ze strany na stranu a ruce zase tiskla k sobě.

„Proč nás nepronásleduje?“ ptala jsem se.

„Rútičko, dělej! Utíkej!“ volal na mě Matouš s dosud plačícím Áronem v náruči.

Poslechla jsem. Poměrně brzy jsem bratry dohonila, neboť zpomalili, jakmile si všimli, že se Audrey zastavila. Stále jsem byla v noční košili, zpocená a zároveň zmrzlá. Čím víc jsem se zklidňovala, tím víc jsem se třásla.

Když o pár minut později bílý oprýskaný ford pick-up vjížděl do zatáčky, Áron ještě plakal. Matouš měl stále rýmu, popotáhl a utřel si červený nos rukávem vlněného svetru.

„Je to Laneův nákladák?“

Zaklonil hlavu. „*Je!* A máma je tam taky!“ Běželi jsme jim na-proti.

„Co tady, chlapi, děláte bez kabátů?“ podivila se máma, když stahovala okénko a vykoukla z vozu. Matouš mluvil tak hlasitě a překotně, že se málem zhroutil.

Lane se nahnul přes černý volant, pozdvihl plavé obočí a zadíval se na nás zvědavě. „Jsem rád, chlapi, že jste v pořádku,“ řekl. Pohlédl na mě, usmál se a v koutku modrých očí se mu udělaly vějíře vrásek. Pískově plavé vlasy měl delší než obvykle, sčesané dozadu. Kotlety mu sahaly téměř ke spodní čelisti.

V mámině náruči se Áron zklidnil, přestal plakat a začal si cucat palec. Máma se na sedadle vedle Lanea rychle odsunula a přitiskla obě nohy tam, kde má řidič řadicí páku, jako by k němu nemohla tak blízko, jak potřebovala. Natlačila jsem se mezi ni a bratry. V kabině se šířil pach hnoje, který lpěl po stranách Laneových vysokých pracovních bot, a černé kolomazi, jež před-

stavovala nedílnou součást velkých vrásčitých prstů mého nevlastního otce.

Projeli jsme brankou a máma zalapala po dechu. Audrey dosud stála na blátivém dvorku, kývala se ze strany na stranu a nervózně popotahovala za rolák, v němž vězela díra velikosti grapefruity. Zuby jí jektaly, tvář měla bledou, rty fialově modré. Máma nás všechny odstrčila a hned vyskočila z kabiny. S Áronem v náruči přistoupila k Audrey a vzala ji za ruku. Jakmile se jí máma dotkla, moje sestra se přestala kývat. Zamrkala a zvolna otočila hlavu k mámě. „Mami,“ vypravila ze sebe monotónním hlasem přes drkotající zuby, „je mi zima.“ Máma uchopila Audrey v podpaží a odvedla ji otevřenými dveřmi do obývacího pokoje.

Moji bratři a já jsme zamířili do domu za nevlastním otcem, který nesl dovnitř potraviny kuchyňskými dveřmi. Lane vždycky chodil s vybočenou špičkou levé nohy. V důsledku starého zranění kolena mírně kulhal. Postavil zásobu potravin na kuchyňský stůl a nahlédl chodbou do obývacího pokoje. „Jdu říct Alejandře, že už jsi zpátky a že tu dnes zůstaneš na noc,“ oznámil mámě věčným tónem, lahodným a hlubokým hlasem. „Hned se vrátím.“

„To zní dobře,“ oddychla si máma s úlevou.

KAPITOLA ČTVRTÁ

*Spočítej si požehnání svá;
jedno po druhém, teď.
Spočítej si požehnání svá;
co Bůh vykonal, hled'.
Spočítej si požehnání svá;
jedno po druhém, teď.
Spočítej si požehnání svá;
co Bůh vykonal, hled'.⁵*

Po štědrovečerní večeři sestávající z vařených fazolí, tvarohového syra cottage a horkých kukuřičných tortill si vzal Lane akustickou kytaru a začal hrát. Sudový ohřívač v obývací místnosti a Laneův hluboký lahodný hlas všechny ostatní přehlušil. Pokud se dalo říci, že jsme měli nějakou rodinnou píseň, pak jí nepochybně byla *Spočítej si požehnání svá*. Já a moji sourozenci jsme znali slova nazpaměť. Máma a Lane nám ji zpívali pokaždé, když jsme si na něco stěžovali. Reprezentovala jejich nejniternější přesvědčení: měli bychom být vděční za každou drobnost, kterou nám Bůh dává. O Štědrém večeru mi její podivuhodně pravdivá slova připomněla chlapce žijícího v krabici a další děti v Juárezu, jež jsem viděla den předtím. Téměř jsem se cítila spravedlivá jen kvůli své nemajetnosti, jako by chudoba automaticky znamenala pokoru a dobrotu.

⁵ *Spočítej si požehnání svá* (*Count Your Blessings*) je v křesťanských kruzích velmi populární chvalozpěv z roku 1897. Text napsal metodistický kazatel Johnson Oatman, Jr. (1856–1922), hudbu složil významný americký nakladatel a skladatel prof. Edwin Othello Excell (1851–1921). (pozn. překlad.)

At' byla naše momentální finanční situace jakákoli, máma vždycky našla způsob, jak nám něco koupit. Odpoledne zabalila dárky, které koupila v El Paso, a naskládala balíčky pruhované jako pepřmintové tyčinky pod okno do obývacího pokoje. Každý Štědrý den u nás začínal tím, že nám máma nahlas četla příběh o Ježíšově narození. Lane nevěřil, stejně jako mnoho dalších členů našeho církevního sboru, že je 25. prosinec skutečným dnem Ježíšova narození, takže neměl žádný důvod slavit tyto svátky. Máma však respektovala tradice udržované v její americké rodině, a tak s námi dětmi každoročně slavila Vánoce. Letos, protože byl Lane s námi, jej máma požádala, aby za ni příběh o Ježíši přečetl sám.

Máma Laneovi upravila kotlety a ostržila je. Posadila se vedle něj s Áronem na klíně a v rytmu čtení masírovala Laneovi záda. Audrey se posadila na pohovku vedle mámy. Zbytek mých sourozenců se kolem nich rozsádl v kruhu na podlaze a já také. Horní část paže mě po ranním sestřině kousnutí ještě bolela a byla jsem ospalá, dokud Lane nedospěl k pasáži, kdy Josef před cestou do Betléma posadil Marii „na oslíka“. Myslím, že máma musela říkat jiné slovo, když nám příběh četla.⁶ Byla jsem si jistá, že výraz „oslík“ nikdy nepoužila. Podívali jsme se s Matoušem po sobě, zrudli jsme a vyprskli smíchy.

„To si nedovolujte,“ otočil se na nás Lane přísně, „na Ježíšově příběhu není nic k smíchu.“ Zakryla jsem si rukou ústa a raději jsem v sobě smích zadusila. Lane četl dál.

Máma záhy došla do ložnice pro krabici s nespárovanými ponožkami, aby je připravila pro Santu Clause. Vybrala jsem si největší ponožku, jakou jsem našla, vsunula jsem pěst až do špičky a pečlivě jsem ji prohlédla, zda v ní nejsou díry. Odevzdala jsem ji mámě, která ji kolíčky připevnila na drátěnou šňůru nataženou mezi opěradly plastových kuchyňských židlí.

⁶ V angličtině se „na jejího oslíka“ řekne doslova *on her ass*. Vzhledem k tomu, že *ass* může v hovorové angličtině znamenat také „řiť“ (a *asshole* „díru do řiti“), děti slyšely, že Josef posadil Marii „na řiť“. (pozn. překlad.)

„Skutečnej smysl Vánoc nespočívá v dárčích a punčochách a cukroví,“ poučil nás Lane. Když jsem se ohlédla, viděla jsem, že opět vzal do ruky kytaru. Vždycky když to udělal, další kolo chvalozpěvu *Spočítej si požehnání svá* nebylo daleko. „Týká se narození našeho spasitele Ježíše Krista, Božího syna.“

Lane si odkašlal, a zatímco jsme se připravovali do postele, zazpíval sólo:

*Spočítej si požehnání svá;
jedno po druhém, teď...*

Jediné požehnání, na které jsem pomyslela, se mohlo konat až následujícího rána. Mohly se mi vyplnit naděje, že objevím svoji starou ponožku tak obtíženou cukrovinkami, že bude ze židle těžce viset a bude mít neobyčejně protáhlý tvar.

V noci jsem ležela a nedokázala ponožku vyhnat z hlavy. Zůstala jsem vzhůru celou hodinu. Potřebovala jsem se vyčurat, ale zdržovala jsem nutkání, jak nejdéle jsem uměla. Když už jsem to nemohla vydržet, vstala jsem, šla do kuchyně, postavila si stoličku k ledničce, vzala si plastovou baterku, odmotala kus toaletního papíru, který tam nahoře ležel, a zamířila ke kuchyňským dveřím.

Jen málo věcí jsem nesnášela víc, než vstát uprostřed noci a jít sama do kadibudky, ale tentokrát alespoň měsíční kotouč zpoloviny svítil; temně modrá obloha byla jasná a posetá hvězdami smiřujícími pozorovatele se studeným vzduchem. Zatuchlý pach moči jsem ucítila dávno předtím, než se mi podařilo zachytit záchod do kuželu svítilny. Pach mě dovedl k dva a půl metru vysoké nenatřené dřevěné budce, která trčela ze země jako kmen uschlého stromu. Věděla jsem, že uvnitř bude kromě úzkého proužku světla, jež dovnitř proniká otvorem ve tvaru měsíčního srpku vyřezaného do dveří, naprostá tma. Místo kliky tu byl dřevěný špalíček přibitý ke dveřím. Panty byly zhotovené z gumy získané z recyklovaných pneumatik, a tak se dveře otvíraly jen ztuhla a obtížně.

Ještě krok a už jsem stála na malé dřevěné podlážce nad jámou. Zadržela jsem dech, abych nevdechovala zápach, z něhož se mi chtělo zvracet. Otočila jsem se, přikrčila, vystrčila zadeček nad jámu a podpírala se dlaněmi, abych se uchránila před šplíchnutím. Ještě jeden nekonečný okamžik, a už jsem se hrnula ze zchátralých dveří ven, vdechovala chladný vzduch a spěšně se vracela do domu. V uších mi bušil srdeční tep.

Než se Lane a máma o vánočním ránu probudili, všichni jsme uháněli pro svoje punčochy a sundávali kolíčky. Punčochy byly opravdu napěchované, i když většinou jen burskými oříšky, jež se nám příliš svátečně nejevily, neboť jsme jich měli v domě vždycky spoustu. S potěšením jsem objevila dvě kokosové minityčinky Almond Joy s mandlemi a mezi nimi pomeranč.

*Spočítej si požehnání svá;
co Bůh vykonal, hled'.*

Poté, co jsme své punčochy vyprázdnili, začal Matouš třídit zabalené dárky. Četl, komu který náleží, a rozdal nám je. Každý z nás dostal dva balíčky. Zatímco jsme je ohmatávali, potěžkávali a zkoušeli s nimi zatřást, máma a Lane vstali. Můj nevlastní otec, již oblečený a připravený jít nakrmit zvířata a podojit krávy, nakoukl do obýváku, popřál nám dobré jitro a rychle odešel. Máma přišla brzy po něm a oznámila nám, že si můžeme dárky rozbalit. Strhala jsem nejprve papír, červenobíle pruhovaný jako pepřmintová tyčinka, z největšího balíčku. Objevila se kartonová krabice, kdysi již otevřená, nyní znovu zalepená. Uvnitř se skrývalo plastové Ferrisovo kolo.⁷ Cenovka z hračkářství Fisher Price

⁷ To, čemu u nás na poutích říkáme ruské kolo, se ve Spojených státech amerických nazývá Ferrisovo kolo. Je nazváno podle amerického inženýra George Washingtona Galea Ferrise mladšího (1859–1896), jenž proslul zkonstruováním tohoto kola pro Světovou výstavu, která se konala v roce 1893 v Chicagu. (pozn. překlad)

vybledla a loupala se. Na kole byly čtyři bezvýrazné plastové figurky malých chlapců a děvčat. Vypadaly, jako by byly dlouho vystaveny slunci. Okrouhlé zadečky figurek pohodlně spočívaly v zaprášených kulatých otvorech Ferrisova kola. Jedna figurka se mi podobala: měla na tvářích světlé pihy, byla oblečená do šatiček v barvě námořnické modři a vlasy měla stažené vzadu do plavého copánku. Její dlouhé plavé vlasy jsem jí mohla jen závidět – máma mě vždycky stříhala nakrátko –, ale copánek měla jakoby ukousnutý a na hlavičce stopy po zubech.

I Lukáš dostal opotřebovanou hračku od firmy Fisher Price – červený farmářský domek s figurkami farmáře, koně, kravičky a růžového prasátka. I tyto figurky měly zaoblené zadečky a celá hračka byla poničena identickým způsobem. Jakmile jsme zjistili, že se figurky dají vyměňovat, hráli jsme si se svými novými použitými hračkami celé hodiny. Lukáš znovu a znovu otevíral a zavíral dveře plastového farmářského domku, protože při každém zavření se zevnitř ozvalo hlasité *múúúúúúúú*. Lukáš se s usazenými očima hlasitě chechtal, jako by nikdy nic úžasnějšího neviděl. S oblibou jsem sledovala, jak se může kravička z farmářského domečku přesouvat přímo na Ferrisovo kolo, vozit se na něm a zase se vracet. Navzdory zmíněnému opotřebení jsme byli novými hračkami nadšeni.

*Spočítej si požehnání svá;
jedno po druhém, teď.
Spočítej si požehnání svá;
co Bůh vykonal, hled'.*